

Н.Ю. Голубєва,

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри цивільного процесу

І.М. Іліопол,

асистент кафедри цивільного процесу

КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Напрямок діяльності кафедри.

Наукова робота професорсько-викладацького складу кафедри цивільного процесу здійснюється в межах загальної теми наукових досліджень Національного університету «Одеська юридична академія» – «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий і культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842) за комплексною цільовою темою «Реформування цивільного процесуального права в умовах інтеграційних процесів в Україні», яка розробляється на кафедрі цивільного процесу відповідно до плану науково-дослідної роботи на 2016–2020 рр.

Основною метою науково-дослідної роботи кафедри цивільного процесу є комплексне дослідження галузі цивільного процесуального права відповідно до змін у чинному законодавстві, що відбулися, і використання результатів наукових досліджень у навчальному процесі.

Апробація результатів дослідження здійснювалася у формі доповідей і виступів на науково-практичних конференціях, правових семінарах, круглих столах, публікацій наукових статей у фахових та інших правових виданнях, зокрема тих, що включені до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International. Загалом результати дослідження знайшли своє відображення в більш ніж 500 наукових публікаціях.

Історія кафедри цивільного процесу. Кафедра цивільного процесу є однією з провідних кафедр Національного університету «Одеська юридична академія», що була створена 1 січня 1998 р. Необхідність зміцнення

законності та правопорядку в державі, посилення ролі судового захисту цивільних прав та інтересів у суспільстві привернули увагу науковців до цивільної процесуальної науки, що призвело до виокремлення кафедри цивільного процесу з кафедри цивільного права й процесу Одеської державної академії в 1998 р.

Із перших днів створення кафедри цивільного процесу в складі Одеської національної юридичної академії й до 2008 р. кафедрою завідував відомий науковець, професор, член-кореспондент Національної Академії правових наук України, учасник бойових дій, ветеран праці, заслужений юрист України **Юрій Семенович Червоний**, який і був фундатором кафедри. Юрій Семенович – автор більше ніж 90 наукових праць, брав участь у розробленні Цивільного кодексу УРСР (1963 р.), Кодексу про шлюб і сім'ю УРСР (1969 р.). Серед його основних праць, підготованих спільно з іншими видатними вітчизняними та зарубіжними науковцями, такі підручники: «Советское гражданское право» (1976, 1986 рр.), «Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар» (1999, 2002 рр.), «Науково-практичний коментар Кодексу про шлюб і сім'ю України» (2000, 2002 рр.), «Науково-практичний коментар Сімейного кодексу України», «Цивільний кодекс України: коментар», «Цивільний процес України» (2003 р.), «Сімейне право України» (2004 р.), «Гражданский процесс Украины» (2006 р.) тощо. Під науковим керівництвом ученого захищені 13 кандидатських дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних

наук. Трое його учнів (Є.О. Харитонов, Н.О. Саніахметова, І.С. Канзафарова) із часом стали докторами наук.

Як завідуючий кафедрою, Юрій Семенович запам'ятався діяльним і вимогливим, однак завжди ставав на захист викладачів і співробітників кафедри в будь-якій ситуації. Беззаперечний авторитет Юрія Семеновича серед колег і студентів перебував із глибокою повагою до нього як до вчителя, науковця з гострим розумом і до доброї, справедливої людини з невтомним почуттям гумору. Юрій Семенович Червоний залишив після себе багатий науковий спадок не тільки в наукових працях, а й у своїх учнях і, звичайно, приємні й радісні спогади.

Вагомий внесок у розвиток наукової школи цивільного процесу, науково-педагогічної діяльності кафедри зробила д. ю. н., професор, заслужений юрист України **Раїса Миколаївна Мінченко**, яка очолювала кафедру цивільного процесу з 2009 р. до початку 2015 р. За цей період під її керівництвом захищено 7 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право й цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право.

Із листопада 2011 р. Раїса Миколаївна була обрана до персонального складу Науково-консультативної ради при Верховному Суді України та за плідну працю наказом Голови Верховного Суду України була нагороджена почесною грамотою Верховного Суду України.

З 9 лютого 2015 р. і донині кафедрі цивільного процесу очолює доктор юридичних наук, професор **Неллі Юрїївна Голубева**. У 2013 р. Неллі Юрїївна захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за темою «Зобов'язання в цивільному праві України: методологічні засади правового регулювання».

Неллі Юрїївна Голубева є членом редакційних колегій декількох наукових журналів, членом спеціалізованої вченої ради Д 41.086.03. Із вересня 2016 р.

була обрана до персонального складу Науково-консультативної ради при Верховному Суді України. 20 вересня 2017 р. Неллі Юрїївну урочисто нагородили пам'ятною відзнакою від Верховного Суду України за сумлінну безперервну працю в галузі права, вагомий особистий внесок у розвиток системи судового устрою та судочинства, реформування правосуддя в Україні й історичний внесок у розвиток правової держави. Основними науковими напрямками діяльності Неллі Юрїївни Голубевої є питання, пов'язані із зобов'язальним правом, правом власності, спадковим і сімейним правом, а також загальнотеоретичні проблеми цивільного та цивільного процесуального права.

Науково-педагогічна діяльність кафедри. Кафедра цивільного процесу забезпечує викладання однієї нормативної дисципліни («Цивільний процес») і дванадцяти спеціальних дисциплін («Виконавче провадження», «Нотаріат України», «Розгляд окремих категорій цивільних справ у судах», «Захист права власності», «Актуальні питання цивільного процесуального права», «Особливості розгляду спорів, що виникають із сімейних правовідносин», «Розгляд окремих категорій справ у цивільному процесі») через лекційні курси, практичні заняття, методичні рекомендації. Результатом творчої наукової праці стало запровадження таких нових і актуальних спецкурсів: «Доказування та докази в цивільному судочинстві», «Альтернативні засоби захисту цивільних прав», «Розвиток цивільного процесуального права в умовах інтеграційних процесів в Україні», «Процесуальні документи в цивільному судочинстві» та «Практика ЄСПЛ у цивільному судочинстві», що позитивно вплинуло на рівень підготовки студентів.

Із поточного року починається викладання авторського спецкурсу Н.Ю. Голубевої «Інформаційні технології в цивільному судочинстві». Тема правового регулювання та практики використання інформаційних технологій в цивільному судочинстві видається

вкрай актуальною. Питання електронного суду, електронних доказів, аудіо-, відеозаписів як засобів доказування, системи відеоконференцз'язку для дистанційної участі в процесі, електронного документообігу тощо в цивільному судочинстві та цивільно-правові проблеми сфери ІТ, пов'язані із судочинством, є не тільки актуальними, але й складними, оскільки охоплюють широку сферу суспільних відносин та є відносно новими.

Викладачами розробляються програми навчальних дисциплін, робочі програми, силлабуси та комплекси з усіх навчальних дисциплін кафедри, типові й індивідуальні програми проходження учбової, виробничої та переддипломної практики. Співробітники кафедри беруть активну участь у розробленні тестових завдань для вступу до магістратури Національного університету «Одеська юридична академія».

На кафедрі втілюються активні методи навчання: практикується участь студентів в обговоренні нормативних актів, у моделюванні спірних ситуацій, які можуть бути предметом провадження в цивільному процесі. У процесі навчання студенти знайомляться з практикою роботи судових органів, нотаріату, державної виконавчої служби та роботою приватних виконавців. Студенти мають можливість відвідувати судові засідання районних судів Одеси й апеляційного суду Одеської області для ознайомлення з ходом цивільного процесу.

За ініціативою професора Неллі Юрїївни Голубевої було створено студентський науковий гурток із цивільного процесу «FORUM», керівниками якого є к. ю. н., доцент Р.Ф. Гонгало й ас. К.Б. Дрогозюк. За час роботи гуртка було розглянуто багато актуальних питань цивільного та цивільного процесуального права за участю запрошених доповідачів, відбуваються екскурсії до Київського районного суду м. Одеси, де студенти мають можливість бути присутніми на судовому засіданні під час розгляду справи.

Професорсько-викладацький склад кафедри здійснює керівництво учбовою, виробничою та переддипломною практикою в судах, нотаріальних і адвокатських конторах, установах і організаціях. На підставі вивчення судової, нотаріальної, арбітражної практики готуються магістерські роботи студентів.

Досягнення кафедри. Із моменту створення кафедри цивільного процесу сформувався досвідчений професорсько-викладацький склад. Серед видатних людей можна виділити, насамперед, завідувачу кафедри, доктора юридичних наук, професора Неллі Юрїївну Голубеву. Під її керівництвом захищено 5 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право й цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право; крім того, вона постійно виступає в якості офіційного опонента. Неллі Юрїївна є членом редколегії наукового журналу «Часопис цивілістики», що видається на базі університету. З вересня 2016 р. вона є членом науково-консультативної ради при Верховному Суді та надає висновки на законопроекти й бере участь у робочих комісіях із розроблення законопроектів. Автор понад 200 наукових і учбово-методичних праць, співредактор 10 науково-практичних коментарів нормативно-правових актів ЦПК, ЦК, КАС, ЖК; брала участь у написанні коментарів до СК, ГК, ГПК, підручників і посібників із цивільного, сімейного, житлового права; співредактор 16 підручників, посібників, монографій (зокрема тих, що отримали гриф Міністерства освіти України («Цивільне та сімейне право України», 2009 р.; «Сімейне право України», 2010 р.; «Цивільний процес України», 2011 р.)), редактор декількох навчальних посібників із цивільного процесу.

До складу колективу кафедри до 2016 р. входив заст. голови Приморського районного суду м. Одеси, суддя, член-кореспондент Національної академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор С.О. Погрібний,

який є автором багатьох наукових і науково-педагогічних праць.

Багато років присвятив викладанню на кафедрі голова Київського районного суду м. Одеси, суддя, кандидат юридичних наук, доцент С.А. Чванкін. Сергій Анатолійович є автором більше 100 наукових і науково-методичних праць, співавтором більше 30 підручників і коментованих кодексів із цивільного процесу, адміністративного процесу, житлового права. У 2014 р. був ініціатором створення «Асоціації слідчих суддів України», метою якої є вдосконалення кримінального та кримінально-процесуального законодавства щодо захисту прав людини, а з вересня 2015 р. бере активну участь у реалізації проекту «Електронний суд».

Також видатним випускником кафедри є Г.Я. Тріпутьський, який у подальшому захистив дисертацію й став викладачем кафедри цивільного процесу, продовжуючи справу своїх учителів. Григорій Якович Тріпутьський є автором низки аналітичних публікацій, публічних консультацій, а також співавтором кількох підручників і коментованих кодексів із цивільного процесу. Із 2005 до 2010 р. був депутатом Одеської міської ради V скликання. Із 2007 до 2010 р. був Головою постійної комісії із землеустрою та земельних правовідносин. Із 2011 р. є керуючим партнером ТОВ «ЮК Де-Юре».

У 2011 р. на кафедрі цивільного процесу захистив докторську дисертацію на тему «Окреме провадження в цивільно-процесуальному праві України: теорія та практика» М.М. Ясинок. Микола Михайлович має низку наукових робіт із цивільного й адміністративного процесу.

Викладачі кафедри беруть активну участь у законотворчій діяльності держави. За сім років підготовлено декілька десятків висновків і доповідних записок для Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого Суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ стосовно законопроектів про

внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо правових питань, що в подальшому було використано для створення нормативно-правових актів. Судова палата в цивільних справах Верховного Суду України неодноразово висловлювала кафедрі на чолі із завідуючою Н.Ю. Голубевою велику вдячність за співпрацю та плідну роботу.

Окрім законотворчої діяльності, викладачі кафедри активно беруть участь у наукових заходах, з'їздах, форумах і симпозиумах. Завідуюча кафедри Неллі Голубева представила свою доповідь на IV Міжнародному судово-правовому форумі «Судова реформа: стан і напрями розвитку», організаторами якого були Верховний Суд України, газета «Юридическая практика» спільно з проектом ЄС «Підтримка реформ у сфері юстиції в Україні» і Київським національним університетом імені Тараса Шевченка. Доценти кафедри представляли наш колектив на Всеукраїнському суддівському форумі «Суд учора, сьогодні, завтра», що був організований ГО «Асоціація слідчих суддів України». 19–20 вересня 2017 р. Неллі Юрїївна брала участь у конференції «Суди й вирішення спорів у режимі онлайн: покращення доступу до правосуддя в Україні», що проводилася в рамках програми «Нове правосуддя» і т.д.

Колектив кафедри постійно працює над забезпеченням навчального матеріалу й видавництвом монографій, підручників, коментарів, посібників і методичних указівок. Крім того, співробітники кафедри активно залучаються до написання коментарів до законопроектів, а також до надання правових консультацій до новинних і професійних юридичних сайтів: «Судово-юридична газета», «Слово» та «Я й закон».

Завідуюча кафедри, доктор юридичних наук, професор Неллі Юрїївна Голубева брала участь у написанні трьох монографій і самостійно видала монографію «Зобов'язання в цивільному праві України» (Одеса, 2013 р.), «Засади регулювання зобов'язальних відносин» (Одеса, 2012 р.), «Принципи ци-

вільного права України. Зобов'язання як категорія цивільного права» (Одеса, 2010 р.); до 20-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» видана монографія «Актуальні питання цивільного судочинства у світлі судової реформи в Україні» за загальною редакцією Н.Ю. Голубевої (Одеса, 2017 р.).

До 90-річчя від дня народження Ю.С. Червоного видана особлива праця – «Юрій Семенович Червоний: книга пам'яті» (уклад. Н.Ю. Голубева, Т.А. Стоянова, І.М. Іліопол та ін.; за заг. ред. Н.Ю. Голубевої. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 212 с.).

Докторант кафедри М.М. Ясинок є автором монографії «Особливості окремого провадження в цивільному процесуальному праві України (теоретико-правовий аспект)» (Одеса, 2011 р.).

Кандидат юридичних наук, старший викладач С.С. Журило є автором монографії «Регулювання всиновлення дітей – громадян України іноземними громадянами: питання теорії та практики» (Одеса, 2016 р.).

Крім того, доктор юридичних наук, професор Р.М. Мінченко у 2008 р. опублікувала монографію під назвою «Теоретико-правові проблеми організації й функціонування державної влади в умовах модернізації механізму української державності», а доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України С.О. Погрібний є автором монографії «Механізм і принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України» (2009 р.).

Окрім вищезазначених підручників і монографій, виданих викладачами, науковці кафедри є авторами таких підручників і навчальних посібників: «Гражданский процесс Украины» (під ред. Ю.С. Червоного, 2006 р.); «Цивільний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар» (С.В. Ківалов, Ю.С. Червоний, Г.С. Волосатий та ін.; за ред. Ю.С. Червоного, 2008 р.); «Цивільний процес України: навчальний посібник для підготовки до іспиту» (С.О. Погрібний, Р.Ф. Гонгало,

Н.В. Волкова та ін., 2010 р.), а також підручника «Цивільний процес України» (за ред. Ю.С. Червоного, 2007 р.), якому рішенням Ученої ради ОНЮА та науково-методичної комісії МОН України надано гриф Міністерства освіти та науки України; «Цивільний процес України» (за ред. Р.М. Мінченко й І.В. Андронova, 2012 р.); «Цивільний процес України» ((Р.М. Мінченко, С.О. Погрібний, І.В. Андронов та ін., 2014 р.), рекомендовано Міністерством освіти й науки України як підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів); «Цивільний процес: підручник» (за заг. ред. Р.М. Мінченко; ред. І.В. Андронов, 2016 р.); «Розгляд окремих категорій цивільних справ у судах: навчальний посібник» (за ред. Н.Ю. Голубевої, 2017 р.).

Протягом трьох років (2009–2011 рр.) кафедра проводила міжнародні українсько-німецькі правові семінари спільно з кафедрою Жана Моне з європейського права університету Регенсбурга (Німеччина). За ініціативою кафедри цивільного процесу організована й щорічно проводиться Міжнародна наукова конференція, присвячена пам'яті Ю.С. Червоного. Крім того, співробітники кафедри беруть активну участь в організації та проведенні щорічної цивілістичної конференції.

У 2015 р. було започатковано проведення щорічного «**Тижня цивільного процесу**», у рамках якого реалізується багато наукових заходів. Проведення круглого столу та міжнародної науково-практичної конференції на честь 150-річчя видатного вченого Є.В. Васюковського, за участю почесних гостей, стало гучною та яскравою подією в науковому житті нашого університету.

Творчий фестиваль студентських робіт, об'єднавши понад 150 студентів нашого вищого навчального закладу, мав неабиякий успіх. Зацікавленість і активність студентів змушує робити цей захід ще масштабнішим. Доповіді, які були представлені на студентській конференції, вразили своєю науковою змістовністю, актуальністю та своєчасністю.

Визначною подією у 2017 р. для університету й професорсько-викладацького складу кафедри стало проведення в рамках «Тижня цивільного процесу», присвяченого 20-річчю створення Національного університету «Одеська юридична академія», науково-творчого марафону. Відкрила марафон Міжнародна науково-практична конференція «Цивільне судочинство у світлі судової реформи в Україні», присвячена 90-річчю від дня народження засновника кафедри Юрія Семеновича Червоного. Конференція розпочалася зі спогадів про видатного науковця та вчителя. Фестиваль студентських робіт «Творчий погляд на цивільний процес як студентський перформанс» і конкурс студентських наукових робіт «Актуальні проблеми цивільного процесу» продовжили марафон, а завершила «Тиждень цивільного процесу» серія майстер-класів від к. ю. н., доцента Григорія Яковича Тріпутьського та завідуючої кафедри, д. ю. н., професора Неллі Юріївни Голубевої, що була присвячена актуальним питанням цивільного процесуального права у зв'язку із запровадженням «Електронного суду» в умовах реформування судочинства й інформаційним технологіям у юридичній діяльності.

Крім цього, кафедра постійно організовує наукові заходи у формі круглих столів, семінарів і дискусійних обговорень проблем матеріального та процесуального права, до проведення яких активно залучаються судді, адвокати, представники юридичних відділів державних органів для обговорення найактуальніших питань не тільки теорії цивільного процесу, а й практики правозастосування.

Важливим аспектом у діяльності кафедри є робота над фундаментальним дослідженням «Цивільне судочинство у світлі судової реформи в Україні».

У рамках цього дослідження наукові співробітники приділяють увагу більш вузьким напрямам цивільного процесуального права. Результатами проведення наукових досліджень за цим напрямом стала ціла низка нових наукових ідей і концепцій, пропозицій щодо внесення змін до законодавства, яке визначає судоустрій, статус суддів, порядок розгляду та вирішення справ у порядку цивільного судочинства тощо. Остаточні наукові висновки за темою дослідження втілені в багатьох наукових публікаціях, захисті кандидатських дисертацій, опублікованій науковій монографії, у підручнику із цивільного процесу та навчальному посібнику з розгляду окремих категорій цивільних справ у судах.

Загалом діяльність кафедри цивільного процесу зумовлена творчим натхненням колективу та реалізацією нових проектів, що сприяє поглибленню знань. Викладачі постійно підвищують рівень своєї кваліфікації відповідно до плану «Підвищення рівня професійної підготовки викладачів кафедри цивільного процесу», відвідуючи вищі навчальні заклади України, а також суди міста Одеси, підтримуючи постійні зв'язки з підприємствами, установами й організаціями задля ефективного розвитку науки цивільного процесуального права.

Професорсько-викладацький склад кафедри: завідувача кафедри цивільного процесу, д. ю. н., професор Н.Ю. Голубева; кандидати юридичних наук І.В. Андронов, І.С. Апалькова, І.О. Бут, Н.В. Волкова, Р.Ф. Гонгало, С.С. Журило, О.О. Полуніна, В.М. Припуляк, Т.А. Стоянова, С.Р. Сулейманова, Г.Я. Тріпутьський, Д.В. Черемнов, Ю.Ю. Цал-Цалко, І.А. Яніцька; доцент В.О. Єрмолаєва, старші викладачі О.О. Голубцова, О.М. Соломахіна; асистенти К.Б. Дрогозюк, І.М. Іліопол, Ю.І. Полюк.

